

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบึงวิชัยสงคราม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1

The Development of Learning Unit “Pa-Suay Num-Sai BuengwichaiSaensuk”
In the Social Studies Religion and Culture Learning Substance Using Community
Learning Resources for Pratomsuksa 3 Students in Bungwichai songkraw School,
Under The Primary Educational Service Area 1, Kalasin

รุจิรา กิตติวงศ์ตระกูล (Ruchira Kittiwongtrakool) *

นิลมนี พัทักษ์ (Nilmanee Pitak) **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 15 คนโรงเรียนบึงวิชัยสงคราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผน รวม 20 ชั่วโมง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพบริบทชุมชน ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สภาพที่ตั้ง อาณาเขต สภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน และกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ 3) กำหนดผังมโนทัศน์ 4) กำหนดตารางหน่วยการเรียนรู้ 5) ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

Keywords: The Development of Learning Unit, The Community Learning Resources

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เป็นการนำหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำนั้นไปสู่ผู้เรียน ภาพรวมการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ ป่าสวาย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนร้อยละ 86.67 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 80 ขึ้นไป

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop the learning unit titled “Pa – Suay Num –Sai Buengwichai Saensuk” In the Social Studies, Religion, and Culture Learning Substance, Using Community Learning Resources for Pratomsuksa 3 Students, and 2) to study the learning achievement in learning unit titled “Pa – Suay Num –Sai Buengwichai Saensuk” In the Social Studies, Religion, and Culture Learning Substance, Using Community Learning Resources for Pratomsuksa 3 Students.

The target group of this study included 15 Pratomsuksa 3 Students during the second semester in 2012 school year, Bungwichaisongkraw School, under the Office of Kalasin Primary Educational Service Area 1. The instruments using in this study consisted of 1) the Learning Unit titled “Pa – Suay Num –Sai Buengwichai Saensuk” In the Social Studies, Religion, and Culture Learning Substance, Using Community Learning Resources for Pratomsuksa 3 Students, 2) the Learning Management Plan titled “Pa – Suay Num –Sai Buengwichai Saensuk” In the Social Studies, Religion, and Culture Learning Substance, Using Community Learning Resources for Pratomsuksa 3 Students, 8 Plans, total of 20 hours, and 3) the Learning Achievement Test. Data were analyzed by calculating the Mean and Percentage.

The research findings found that:

1. For the findings of development in learning unit titled “Pa – Suay Num – Sai Buengwichai Saensuk” In the Social Studies, Religion, and Culture Learning Substance, Using Community Learning Resources for Pratomsuksa 3 Students, consisted of the following steps: 1) the study of community context situation including the geographical condition, location situation, boundary, social condition, environment, culture, and physical situation affecting the livelihood of community people, and determination of learning unit title, 2) the analysis of learning standard, indicator, and learning substance 3) the determination of concept map, 4) the determination of learning unit table, 5) the design of learning activity management, 6) the writing of lesson plan by using the model for using the learning source in community as the application of established learning unit for the students. The average value of evaluation in learning unit quality by the experts, was 4.67 The opinion was in “the Highest” level.

2. The learning achievement from learning in learning unit titled “Pa-Suay Num-Sai BuengwichaiSaensuk” In the Social Studies, Religion, and Culture Learning Substance,

Using Community Learning Resources for Pratomsuksa 3 Students, found that 86.67% of students had their learning achievement for 83.11% which was higher than the specified criterion that 70% of students had their learning achievement for 80% and up.

บทนำ

การจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในปัจจุบันผู้สอนและสถานศึกษา มีโอกาสจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความต้องการ โดยพยายามจัดการศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน แหล่งชุมชนที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการให้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากที่สุด ฝึกการปฏิบัติให้คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านเกิดการเรียนรู้ สนับสนุนบรรยากาศ สภาพแวดล้อม เพราะการศึกษาไม่จำเป็นต้องอยู่เฉพาะในห้องเรียน เนื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาพฤติกรรมของคน และสิ่งแวดล้อมที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรับผิดชอบ ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าโดยเน้นพฤติกรรมของตน และสิ่งแวดล้อม มุ่งหวังว่าผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน เน้นการจัดประสบการณ์ตรง และการใช้ทรัพยากรที่อยู่ใกล้ตัวให้กับนักเรียน สามารถนำทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาใช้ได้ตลอดเวลา และทุกเมื่อ เน้นส่งเสริมให้นักเรียนสามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงชุมชนของตนเองได้ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ตามแนวการปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทางการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันและภูมิใจในท้องถิ่นของตน (ลัดดา ศิลาน้อย, 2545)

จากปัญหาและความต้องการของโรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ ซึ่งเคยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาบูรณาการในเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แต่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

และยังไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมีเนื้อหาบางเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนกัน ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจการเรียนเท่าที่ควร ซึ่งพิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดของสถานศึกษาที่ตั้งไว้คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไปจึงจะผ่านเกณฑ์การประเมินซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2553 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเฉลี่ยร้อยละ 75 (แบบ ปพ.5) นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดแล้วที่ผ่านมาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนักเรียนไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่จะกระตุ้นความสนใจของนักเรียนทำให้นักเรียนไม่ได้รับกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการเรียนการสอนเพื่อทดสอบเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการนำสาระการเรียนรู้เดียวกันเข้าด้วยกันเป็นการบูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเชื่อมโยงความรู้สู่ประสบการณ์จริง สามารถสร้างองค์ความรู้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้รับการฝึกอ่าน ฝึกเขียน ใฝ่เรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของโรงเรียน ในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบ และ

มีคุณลักษณะที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง เพราะในประเทศไทยยังมีทรัพยากรอยู่มาก แต่ยังขาดความรู้ความสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ และบางอย่างก็ใช้จนหมดสิ้นหรือถูกทำลายจนเสื่อมคุณภาพ (นิลฉัตร พัทธกิจ, 2544) จึงพยายามให้เกิดจิตสำนึกในเรื่องความเป็นท้องถิ่นหาแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นในขณะนี้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนซึ่งผู้วิจัย ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความและงานวิจัย แล้วพบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อผู้เรียน และการใช้ชุมชนเป็นห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนเจริญงอกงามไปทุก ๆ ด้าน (พินิจดา วีระชาติ, 2542) ดังนั้นควรจะนำแหล่งเรียนรู้เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ เนื่องจากรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญมากมาย เช่น แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ วัดป่าไชยมงคล วัดวิเศษชัยาราม บึงใหญ่ คลองชลประทาน เทศบาลตำบลบึงวิชัย เป็นต้น ประเภทกิจกรรม ได้แก่ การเลี้ยงผีปูด้า บุญแห่ข้าวพันก้อน บุญแห่ดอกไม้ บุญข้าชะ การรำผีฟ้า เป็นต้น ประเภทบุคคล ได้แก่ หมอยาสมุนไพร หมอจ้ำ หมอยาวิญญู เป็นต้น ประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ การทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย การสานกระติบข้าว การทอเสื่ออก การทำกลองยาว เป็นต้น และผลจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่าในการจัดการเรียนการสอนในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม

และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ของโรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์สามารถนำแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอนได้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของทวีชัย รัตนชัยศิลป์ (อ้างถึงใน สมรัก หอมทอง, 2552) พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะใช้สื่อการสอนเป็นบางชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 78.70 และสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอคิดเป็นร้อยละ 54.69 เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อ ครูผู้สอนจึงควรนำเอาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจะมีทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งที่กำลังได้รับการสนับสนุน ให้ใช้ประกอบการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน เพื่อมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยพัฒนาการเรียนการสอนที่จะให้นักเรียนได้สัมผัสกับชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้กับชุมชน และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้สูงขึ้นเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน บึงวิชัยสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกับกลุ่มทดลอง กลุ่มเดียว (One Shot Case Study) มีวิธีการทดลอง ดังนี้ (จริยา เสถบุตร, 2526)

ตัวแปรในการทดลอง	การวัดผลหลังการทดลอง
X	O

X หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจากหน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัยแสนสุข

O หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผน รวม 20 ชั่วโมง

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) ระยะก่อนดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้รวบรวมเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ บริบทของชุมชน แหล่งเรียนรู้ในตำบลบึงวิชัย ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำความรู้มาประกอบการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ข้อเสนอแนะวิเคราะห์ข้อมูล

2) ระยะระหว่างการใช้หน่วยการเรียนรู้ เมื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และเครื่องมือการวิจัยเสร็จตามขั้นตอนแล้ว นำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย แล้วทำการเก็บข้อมูล ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทดสอบย่อย หลังแผนทุกแผน การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม การนำเสนอผลงาน การอภิปราย การตรวจใบงาน

3) ระยะหลังการดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้

เมื่อดำเนินการเสร็จครบทั้ง 8 แผน แล้ว ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละ

สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย และการดำเนินการวิจัย ขอสรุปผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้

ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่ากระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพบริบทชุมชน ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สภาพที่ตั้ง อาณาเขต สภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนพร้อมกำหนดชื่อหน่วยว่า ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ 3) กำหนดผังมโนทัศน์ เป็นการนำเอาตัวชี้วัดที่มีความใกล้เคียงกันในสาระจัดกลุ่มไว้ด้วยกัน 4) กำหนดตารางหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยย่อย แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ รวมทั้งเวลาเรียน 5) ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดในภาพรวม เช่น กำหนดสื่อ และแหล่งเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผล 6) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การนำหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำไปสู่ผู้เรียน การประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 และภาพรวมของการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57

2) ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากการใช้หน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนจำนวนร้อยละ 86.67 ของนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 24.93 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.11 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของหลักสูตรสถานศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 โดยหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ประกอบไปด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ อัตราเวลาเรียน และการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการ และรูปแบบครบทุกขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนที่ต่อเนื่องและเป็นระบบซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กันตามลำดับ ดังนี้ ศึกษาสภาพบริบทชุมชน ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สภาพที่ตั้ง อาณาเขต สภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ศึกษาคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ของ ลัดดา ศิลาน้อย (2553) โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาสภาพบริบทชุมชน ได้แก่ ลักษณะทาง

ภูมิศาสตร์ สภาพที่ตั้ง อาณาเขต สภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนพร้อมกำหนดข้อหน่วย 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ 3) กำหนดผังมโนทัศน์ เป็นการนำเอาตัวชี้วัดที่มีความใกล้เคียงกันในสาระจัดกลุ่มไว้ด้วยกัน 4) กำหนดตารางหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยย่อย แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ รวมทั้งเวลาเรียน 5) ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดในภาพรวม เช่น กำหนดสื่อ และแหล่งเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผล 6) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การนำหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำไปสู่ผู้เรียน และเมื่อนำหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น มีการออกแบบการเรียนรู้ที่นำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการตอบสนองผู้เรียนอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้รับประสบการณ์ตรง จากการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนที่หลากหลายสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของตัวเองได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ป่าสวย น้ำใส บึงวิชัยแสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือนักเรียนจำนวนร้อยละ 86.67 ของจำนวน

นักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 24.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือนักเรียนร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 80 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลมนิ พิทักษ์และปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์ (2540) ที่ได้พัฒนารูปแบบและแนวทางการสอนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า สามารถส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งงานวิจัยของ อังคนา ตุงคะสมิต และคณะ (2545) ทะนงศักดิ์ ปัดสินธุ์ (2551) สมรักษ์ หอมทอง (2552) ที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีรา อุทโท (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนร้อยละ 82.86 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.85

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งต่าง ๆ ได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ และมีโอกาสประเมินตนเองในการทำงาน จึงเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์

และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไข
ปัญหาในชีวิตประจำวัน

2) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้
แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความ
ปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ และมีการเตรียมวิธี
แก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า

3) ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่
ควรเตรียมแหล่งเรียนรู้ วิทยากร และนักเรียนให้พร้อม
มากที่สุด ก่อนออกศึกษานสถานที่จริง เพื่อเป็นการ
ประหยัดเวลา และควรดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการ
เรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชาอื่น ๆ เพื่อเป็น
การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ
ศึกษาและผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของ
แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติใน
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนของนักเรียน
จากการใช้หน่วยการเรียนรู้ ป่าสวย น้ำใสบึงวิชัย
แสนสุข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ. 2545.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จริยา เสถบุตร. (2526). ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทองศักดิ์ ปัตติสินธุ์. (2551). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมลำน้ำปาว สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิลมณี พัทธ์. (2544). เอกสารคำสอนวิชาการสังคมศึกษา สำหรับครูประถมศึกษา 1. ขอนแก่น:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิลมณี พัทธ์และปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบและแนวทางการ
เคลื่อนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต (สังคมศึกษา). โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน. (2540). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พนิชตา วีระชาติ. (2542). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์. (2553). หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ จังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์.
- _____. (2553). แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (พ.พ. 5) ปีการศึกษา 2553.
โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ อำเภอมือ จังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์.
- ลัดดา คีลน้อย และคณะ. (2545). การศึกษาแหล่งความรู้ในชุมชนวิชาสังคมศึกษา: การศึกษา
อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดา คีลน้อย. (2553). การจัดจำหน่ายการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสาร
ศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 18(2), 11-19.

- สมรัก หอมทอง. (2552). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธีรา อุทโท. (2553). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ. (2545). รายงานการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแหล่งความรู้ในชุมชนวิชาการสอนกฎหมายในโรงเรียน. ขอนแก่น: ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.